

FORENINGEN NORDEN

DANSK FORENING FOR NORDISK SAMARBEJDE

LOKALAFDELINGEN
FOR
SKIVE OG OMEGN

50 ÅRS JUBILÆUM

44
55
66
77
88
99
44

50 ÅRS JUBILÆUM

4
5
6
7
8
9
4

INDHOLDSFORTEGNELSE

Forord af Jørgen Jensen Formand for lokalafdelingen	Side 1
Foreningen Norden-Skive 50 års jubilæum af folketingsmedlem Dorte Bennedsen	Side 2
Skive Kommunes venskabsbyer af borgmester Jonna Stavnsbjerg	Side 4
Da "Norden" kom til Skive af byarkivar Niels Mortensen	Side 6
Søg personlig nordisk kontakt af forhv. folketingsmedlem Svend Haugaard	Side 11
Skolesamarbejde i den nordiske venskabsbykreds af skoleinspektør Martin Bach-Vilhelmsen	Side 15
Min Norden af lærer Marja Hiltunen	Side 20
Kære vänner i Skive af ordförande Bo Ljungqvist	Side 24
Nordisk vennskapskommunesamarbeide sett med norske øyne af rektor Erik Evang	Side 26
Blicher og det nordiske af forfatter Knud Sørensen	Side 31
Bestyrelsen i jubilæumsåret	Side 36

Forord

Det er 50 år siden, der blev stiftet en lokalafdeling af Foreningen Norden i Skive. En lokalafdelings formål er at udbygge samarbejdet mellem de nordiske lande.

Dette formål har lokalafdelingen for Skive og omegn forsøgt at leve op til især gennem kontakter til venskabsbyerne Arvika, Christianshåb, Kongsvinger og Ylöjärvi, hvilket skoler, foreninger og forskellige private institutioner har haft glæde af.

I dag er der stadig den samme forbindelse mellem venskabsbyerne, selv om de europæiske forhold har ændret sig radikalt siden stiftelsen.

Med dette hæfte har lokalafdelingen ønsket at markere jubilæet.

For bestyrelsen
Jørgen Jensen
Formand for lokalafdelingen

FORENINGEN NORDEN - SKIVE 50 ÅRS JUBILÆUM

50 år er en anseelig alder for en forening, og på vegne af NORDENS landsforening vil jeg da også ile med at bringe en hjertelig lykønskning til lokalafdelingen i Skive i anledning af jubilæet.

Jubilæer er altid en god lejlighed både til at se tilbage og til at skue fremad. Jeg tror, at der er mange i vore nordiske lande, som ved, at vi har en historie og en fortid, vi kan være stolte over - også når det gælder det nordiske samarbejde.

Vi har nok ofte en tilbøjelighed til at hæfte os ved de ting, som ikke lykkedes, men der er faktisk ingen grund til at dukke nakken, når vi skal vurdere resultaterne af det nordiske samarbejde. På trods af forskellige - og skiftende - politiske ledelser i vor lande, er vi nået meget langt. Pasonion, socialkonvention, erklæringen om Norden som fælles arbejdsmarked er blot nogle eksempler, men også i det daglige arbejde i parlamenterne sker integrationen, fordi man næsten altid i lovgivningsarbejdet "kigger hinanden over skuldrene" i Norden, og sidst, men bestemt ikke mindst sker den i folkelige kredse som vores.

En nylig gennemført nordisk opinionsundersøgelse viser da også, at syv ud af ti nordboer tror, at det nordiske samarbejde får større betydning i de nærmeste 10 år, og trefjerdedele ønsker, at der kommer mere samarbejde i Norden.

Det er et godt udgangspunkt for de kommende års arbejde. Vi lever i et Europa, som er under stærk forandring, og hvor samarbejdet af mange grunde vil blive tættere, hvad enten det sker indenfor eller udenfor EF. Derfor vil et samarbejde i Norden med det formål at sætte nordiske synspunkter på den europæiske dagsorden være af afgørende betydning for at få indflydelse.

Hvert af de nordiske lande må nå frem til en erkendelse af, at vi hver for sig har svært ved at sætte markante fingeraftryk på den europæiske samfundsudvikling, men at vi sammen i et nordisk fællesskab har store muligheder for ikke alene at fastholde

vore værdier, men også for at øve indflydelse.

Den nordiske forståelse for demokrati, åbenhed og nærhed i beslutningerne, vores sociale velfærdsmodel, der bygger på kollektiv solidaritet med de svageste, prioriteringen af menneskerettigheder og miljø er vigtige elementer for os, og de bør gives høj prioritet i den nordiske Europadebat.

Også debatten om, hvorvidt EF skal udvikle sig til Europas forenede Stater og snakken om unionsborgerskab må vi med et nordisk grundsyn tage del i. Jeg tror, at det hos os i Norden ligger os fjernt at tænke i disse baner. Derfor er det et vigtigt politisk signal at sende fra Norden til EF og til det øvrige Europa, at for os er det europæiske samarbejde et samarbejde, der gradvist udbygges og uddybes mellem historisk fast forankrede og kulturelt stærke nationer, hvor det ikke er ensartetheden, men snarere mangfoldigheden af traditioner og erfaringer, der udgør den fælles styrke.

Ved en fælles indsats har vi alle muligheder for at vise, at Foreningen NORDEN ikke blot kæmper for noget, der var - men at vi også er et folkeligt samlingspunkt for mennesker, der vil noget med det, der kommer, og at vi vil arbejde for at holde vore politikere fast på et nordisk grundlag i den udvikling, vi vil møde i de kommende år.

Derfor fejrer vi de 50 år, der er gået, fordi de har givet os vort grundlag og vore rødder, men vi glæder os ikke mindst over de mange år, der skal komme for et aktivt foreningsarbejde i Skive og udover det ganske land med en indsats for det formål, vi står sammen om, nemlig "at styrke det nordiske samarbejde indadtil og udadtil".

Endnu engang til lykke!

Christiansborg, januar 1994.

Dorte Bennedsen MF
landsformand

SKIVE KOMMUNES VENSKABSBYER

Samarbejdet med venskabsbyerne Arvika og Kongsvinger begyndte umiddelbart efter 2. verdenskrigs afslutning.

Venskabsbyideen blev udviklet af Foreningen Norden. Skive fik først sin afdeling af foreningen i 1944, hvor andre købstæder allerede havde deres egne nordiske venskabsbyer. I efteråret 1946 var afdelingen i Skive parat, og Skive Byråd med borgmester Woldhardt Madsen i spidsen var også med på ideen.

I begyndelsen af oktober 1946 var aftaleme på plads: Forbindelsen mellem Skive og Arvika blev det 108. "byægteskab" - sådan kaldes venskabsbyforbindelserne i datidens Skive-aviser ! - som Foreningen Norden formidlede. I februar 1947 blev forbindelsen officielt bekræftet, da den første delegation fra Arvika kom til Skive.

Forbindelsen til Kongsvinger blev også knyttet på foranledning af Foreningen Norden i efteråret 1946. Kongsvinger og Arvika lå kun 50 km. fra hinanden, så det har været en af grundene til dette "byægteskab". Samarbejdet mellem Skive og den norske "broderby" kom først i gang i maj 1948, hvor Skive fik besøg af en 3-mands delegation fra Kongsvinger.

Samarbejdet mellem venskabsbyer har været af skiftende intensitet i de knap 50 år. Et lavpunkt blev nået i slutningen af 1960'erne, hvor en delegation fra Foreningen Norden i Skive måtte rejse op til de to venskabsbyer for at puste fornyet liv i samarbejdet.

I 1964 blev Christianshåb venskabsby med Skive. Hovedformålet har og er stadig, at grønlandske børn hvert år kommer på et 3-måneders ophold på Skive-egnen. Christianshåb kommune har hvert år siden 1965 modtaget et juletræ til byens torv. Der har gennem årene været repræsentanter for byrådene på besøg ved hinanden.

I 1979 fik Skive yderligere en venskabsby - Ylöjärvi i Finland. Skoleklasser er blevet udvekslet, repræsentanter for byrådene har besøgt hinanden, der har været udvekslet udstillinger, foreninger har besøgt hinanden, der har været udveksling af kor og orkestre m.m.

Skive, januar 1994.

Jonna Stavnsbjerg
Borgmester

DA "NORDEN" KOM TIL SKIVE

I 1920'erne og 1930'erne var der en del interesse for det nordiske samarbejde på Skiveegnen - især de i grundtvigske skolemiljøer.

"Dansk-Nordisk Ungdomsforbund" holdt sommermøder på Krabbesholm Højskole hvert år i juni. Foreningen blev stiftet i 1933 i Sønderjylland under navnet "Det unge Grænseværn", et navn som angiver det nationale udgangspunkt for foreningen.

Salling Ungdomsskoles elever var i 30'erne hvert år på en tur til Sverige, og skolens forstander A. Thyregaard, var gennem "De danske Ungdomsforeninger" engageret i udveksling af unge landboere mellem de nordiske lande.

Men det var Finlandskrigen og den tyske besættelse af Danmark og Norge i 1940, der for alvor skabte interesse for det nordiske samarbejde. For mange var det nu klart, at Danmark efter krigen ikke kunne klare sig alene, men måtte søge samarbejde med andre små nordiske lande for at overleve som nation.

Sovjetunionens angreb på Finland i december 1939 skabte en bølge af sympati for det nordiske broderfolk, "der i denne tid kæmper en modig og tapper, men fortvivlet kamp for sit, og for alt, der er et menneske dyrebart, frihed, selvstændighed, sprog, kultur, hus og hjem", som det hed i forbindelse med en indsamling på Skiveegnen til fordel for Finland. Bag indsamlingen stod landbo- og husmandsforeningerne, gymnastikforeningerne, ungdomsforeningerne, forstanderne for Salling Ungdomsskole og Krabbesholm Højskole, garderforeningen og Sønderjysk Forening. Studerer man navnene på indsamlingskomiteens medlemmer, genfinder man mange, som få år senere var med til at stifte Foreningen "Norden"s lokalafdeling i Skive.

Komiteen indsamlede ialt 20.101,60 kr., "som er videresendt til Foreningen "Norden", hvilket vil sige, at pengene kommer den civile befolkning i Finland til gode".

I forbindelse med Finlandskrigen oprettedes foreningen "Det frie Nord" generalløjtnant Erik With som formand. Foreningens grundlag var nationalt, konservativt og

forsvarsvenligt. Dette udgangspunkt kom klart frem i en tale, som generalløjtnant With holdt i Skive den 31. oktober 1942: ""Det frie Nord" sætter forsvarsviljen i folket i første række. Den uforsvarede kultur er en døende kultur. Den dag i dag modarbejder pacifister forsvarsviljen i folket. Dette er utilladeligt. Danmark må se at finde sin plads i Norden, endnu mens krigen står på. Det ville være en ulykke for landet, om Danmark blev holdt uden for Nordens samling, når der atter er fredstid i verden. Det danske folk må gå ind i et nøje samvirke på alle områder med de øvrige nordiske lande. Det måtte ind i nordisk samgang".

Fire dage senere stiftedes en lokalafdeling af "Det frie Nord" i Skive med 130 medlemmer. Foreningens formål var "at styrke det danske folks ansvarsbevidsthed, at fremme værnevilje og solidaritetsfølelse og ud fra erkendelsen af et nordisk skæbnefællesskab at arbejde for det stærkest mulige samvirke mellem Nordens folk og lande".

"Det frie Nord" havde især tilknytning til Det konservative Folkeparti og dets forsvarspolitiske synspunkter. Langt fra alle delte disse holdninger. Skive Venstreblad refererede ikke de to møder, og det radikale Skive Folkeblad havde kun denne kommentar: "Generalens foredrag blev en bekræftelse af, at "Det frie Nord", der kalder sig upartisk, af generalen bruges til en udfordrende militærpolitisk agitation."

Godt et år senere samledes en række venstrefolk, radikale og socialdemokrater til et møde for at oprette en lokalafdeling af Foreningen "Norden": Efter indbydelse fra en lille komite med borgmester Woldhardt Madsen i spidsen mødte 40-50 deltagere den 16. november 1943 op i Håndværkerforeningen, hvor Foreningen "Norden"s direktør Frantz Wendt fortalte om foreningen og dens aktiviteter. Deltagerne vedtog at oprette en lokalafdeling i Skive og udsendte en opfordring til at indmelde sig i afdelingen "for derved at støtte dens arbejde for at lære det danske folk at tænke og føle nordisk og for at skabe den folkevilje, som kan danne den nødvendige baggrund for de beslutninger, som skal træffes den dag, da formerne for det nærmere samarbejde mellem de nordiske lande skal fastlægges."

Til at tegne flere medlemmer og forberede den stiftende generalforsamling valgtes følgende udvalg: Fru Helene Vedel, Spøttrup (tidl. forstanderfrue på Krabbesholm

Højskole), dommer K.M. Lorentzen, overlærer Vald. Sørensen (radikalt byrådsmedlem), forstander Gravsholt, Krabbesholm, fabrikant Gunnar Pedersen, gårdejer Okholm, Søby Møllegård (formand for Salling Landboforening), Jens Tværgaard, Yttrup (Husmandsforeningen "Fremad"), Maler Oluf Hansen (Arbejdernes Fællesorganisation), maskinarbejder Carl Jørgensen (formand for Arbejdernes Fællesorganisation), fru Anine Nørhave Nielsen (socialdemokratisk byrådsmedlem), gårdejer Gert Johnsen, Grove, gårdejer Erik Haugaard, Resen, sparekassedirektør Arne Andersen, lærer Søgaard Hansen, Brårup og gårdejer Marinus Christensen, Sdr. Andrup.

Foreningen NORDEN

Lokalafdelingen for Skive og Omegn afholder stiftende Møde
Tirsdag den 28. Marts Kl. 18,45 paa Hotel „Royal“ i Skive.
Ved Mødet taler Afdelingschef, Magister **Jens Rosenkjær** og
Foreningen NORDENs Direktør, **Frantz Wendt**, og Skuespil-
lerinden, Fru **Ellen Malberg** reciterer danske Digte.
Alle har Adgang.

Den 28. marts 1944 afholdtes lokalafdelingens stiftende generalforsamling under "vældig tilslutning". Skuespillerinden Ellen Malberg reciterede digte, magister Jens Rosenkjær talte om grundlaget for nordisk samarbejde og direktør Frantz Wendt endnu en gang om foreningen "Norden"s formål. Til bestyrelse for den nye lokalafdeling valgtes: Sparekassedirektør Arne Andersen, pastor Haahr, maskinarbejder Carl Jørgensen, husmand Jeppe Hyldgaard, Ejsing, dommer Lorentzen, gårdejer Okholm, fabrikant Gunnar Pedersen, forstander Thyregaard og fru Vedel. "Og som en smuk afslutning på mødet sang man de fem nordiske landes nationalsange."

En måned senere kunne aviserne meddele, at bestyrelsen havde konstitueret sig med dommer Lorentzen som formand. Lokalafdelingen havde allerede 250 medlemmer.

Hermed var der to foreninger i Skive, som begge arbejdede for et øget nordisk samarbejde. I begge foreninger var der røster om det uholdbare i dette, men spørgsmålet om forsvarspolitikken skilte. Som den konservative konsul Aagaard Nielsen udtrykte det på et møde i "Det frie Nord": "Skulle D.F.N. slå af på forsvarsfordringen eller skulle Norden tage forsvarsfællesskabet op."

I foråret 1945 - den 19. april - kunne man dog blive enige om at holde et fællesmøde med to talere fra hver forening, selvom ikke alle, bl.a. dommer Lorentzen, var lige begejstrede for tanken. Den lidt skeptiske holdning de to foreninger imellem kom til udtryk i, at man indledte mødet med at trække lod om talernes rækkefølge - som var det et vælgermøde!

På grund af forholdene i det sidste krigsår - mødeforbud, udgangsforbud o.s.v. - lykkes det kun foreningen Norden at holde to møder i foreningens første leveår - ud over det nævnte fællesmøde holdt man et møde med Erik Appel på Spøttrup. Efter befrielsen blev mulighederne ganske andre, og i juli 1945 kunne foreningen holde møde på Krabbesholm Højskole, hvor lektor Ording fortalte om Norge under krigen. Skive Venstreblad refererede mødet under overskriften: "Smør og flæsk er poetiske ord i Norge" - der var god brug for den danske fødevarehjælp, der i disse måneder blev afskibet fra danske havne, bl. a. Skive Havn.

Befrielsesåret 1945 stod på mange måder i forsoningens tegn også på det nordiske område. Landsforeningerne "Det frie Nord" og Foreningen "Norden" sammensluttedes, idet "Det frie Nord" gik ind i "Norden".

I Skive sammensluttedes de to lokalafdelinger på et møde den 6. november 1945, hvor "Det frie Nord"s 227 medlemmer gik sammen med "Norden"s godt 350. I forbindelse med sammenslutningen udvidedes "Norden"s bestyrelse med 4 medlemmer: Fabrikant Poul Møller (hidtidig formand for "Det frie Nord"), kasserer, frk. Knudsen, overassistent Fensborg og lærer Luplau fra Tastum.

Sparekassedirektør Arne Andersen var medlem af Foreningen "Norden"s første bestyrelse og senere i en årrække kasserer og formand.

Og så gik man i gang med arbejdet med fornyede kræfter. Allerede få måneder senere var bestyrelsen i gang med det initiativ, som kom til at præge "Norden"s arbejde i de følgende år: Venskabsbyerne...

Skive, januar 1994.

Niels Mortensen
Byarkivar

SØG PERSONLIG NORDISK KONTAKT

I det lokale nordiske arbejde er det meget væsentligt, at vi ikke nøjes med lidt teoretiske nordiske følelser, der kan opstå ved at læse nordisk historie, eller få fortalt om betydningen af nordisk samvirke.

Afgørende er det, at vi får personlig kontakt med mennesker på tværs af landegrænserne, og derved får underbygget, at vi virkelig kommer hinanden ved. Det lokale arbejde bør derfor udover mødevirksomhed, suppleres af rejser, besøg i venskabsbyerne, nordjobordninger og skoleudveksling.

Vi har i Foreningen Norden i Skive haft en del fællesrejser især til Norge og Island, som har givet stærke nordiske bånd. Forleden traf vi nogle deltagere fra en af disse rejser til Norge og fik at vide, at det simpelthen havde været alle tiders rejse. Især havde det gjort et stærkt indtryk, at der havde været mulighed for at besøge private hjem.

Jeg husker en gang for længere tid siden, at vi havde arrangeret en husmandsrejse, hvor vi dagen før afrejsen fik besked om, at den overnatning i Dalen, som vi havde bestilt for 50 deltagere alligevel ikke kunne efterkommes. Det virkede som en katastrofal meddelelse, indtil vi fik telefonisk kontakt med småbrukerkontoret i Oslo og fik løfte om hjælp. Nogle timer efter kom der besked om, at der et bestemt sted på vejen ville stå en mand med et flag, og ham skulle vi henvende os til. Det blev til privat indkvartering i norske husmandshjem. Vi måtte næste dag ændre en del i programmet, for gæster og værter ville simpelthen ikke slippe hinanden. Det blev til venskab og gensidige besøg i årene derefter.

Bergliot og Svend Haugaard

På samme måde har besøg i venskabsbyerne og her også privat indkvartering givet værdier, som alle medlemmer af Norden og mange flere med dem burde delagtiggøres i.

Men oplevelser i naturen er heller ikke at foragte. Vi sejlede en klar og stille sommernat fra Bessheim over Gjende sø til Memurubu, helt vidunderligt natursceneri. Bjergene spejlede sig i det blanke vand. Fremme ved Memurubu tog vi fat på at smøre frokost og spise i det fri. En ældre deltager blev siddende på en sten i kanten af søen, jeg kaldte på hende, men fik ikke svar. Gik derfor ned til hende, spurgte om der var noget i vejen. Hun vågnede op som af en drøm og sagde: "Svend kom her hen. Tror du nogensinde, at vi kommer Vor Herre nærmere end her?".

Nordjobbere i Skive, sommeren 1986

Også Nordjob-ordningen har sin store betydning. Her til jul fik vi et brev fra en af Skives nordjobber for 6 år siden. Hun er fra en lille bygd et godt stykke oppe ad den

norske kyst. Hun skriver, at hun sidder og tænker tilbage: "Sommeren i Danmark og Skive kommer da frem som den første store oplevelse ude i den store verden uden mor og far og andre kendte. En lærerig sommer. Jeg sidder her og tænker på jer og Skive med stor glæde".

Det er givet, at der gennem vellykkede nordjob skabes gode ambassadører for det nordiske samvirke. Desværre har aktiviteten for denne virksomhed de senere år været i stærk aftagen. Vel har vi stor ungdomsarbejdsløshed, som kan bruges som undskyldning for stilstand, men det har de andre nordiske lande jo også, og når én rejser ud og en anden kommer hertil, kan det da gå lige op. Vi må kraftigt opfordre vore foreningers landsledelse til igen at aktivere dette værdifulde nordiske arbejde.

Ligeledes er skoleudvekslinger meget værdifulde. Jeg har mindre erfaring på dette punkt men er da klar over, at udveksling af såvel lærere som elever er af meget stor betydning. Og burde vi ikke i endnu højere grad, end det sker i praksis, have nordiske lejrskoler. Det kunne også være med til at besværligheder med sprogforskelle helt forsvandt for deltagerne.

Men det må også være en opgave for lokale norden-medlemmer at kalde på det nordiske ansvar hos lokalt valgte politikere. Det kan gælde både for kommunalpolitikeres vilje til at fremme venskabsbysamarbejde og folketingsmedlemmers nordiske indsats. Normalt er det ikke det emne, der trækkes stærkest frem i valgkampen. Fortæl dem, hvad I forventer af dem.

Man hører ofte skeptiske røster over for det nordiske samarbejdes betydning, og at det mest bliver til snak og papir. Det er rigtigt, at Nordisk Råd ikke har besluttende myndighed over for medlemslandene. Man kan blot henstille, at landene følger rådets beslutninger. Men i de mange år, jeg har været medlem af rådet, har jeg set, hvordan henstillingerne først bliver fulgt op i lovgivningen i et af landene og derefter følger de øvrige efter, så der bliver en harmonisering af lovgivningen.

Selvom der er store geografiske afstande mellem de nordiske lande og også en række forskelle i størrelse, geografi og dyrkningsvilkår, så findes der intet andet sted i verden en gruppe lande, der lovmæssigt og følelsesmæssigt vedrører hinanden så

SKOLESAMARBEJDE I DEN NORDISKE VENSKABSBYKREDS

Ved indgangen til Jægersborg Hegn er opsat et skilt med følgende tekst: "Man betræder skoven for egen regning og risiko! Skovrideren tager intet ansvar, om besøgende udsætter sig for livsfare ved nedstyrkede træer eller grenfald. Faren er størst i storm!"

Den omsorgsfulde advarsel dokumenterer på rørende vis, at det måtte blive en dansk digter, der stillede spørgsmålet: "Undskyld hr., hvor ligger naturen?" Eller vores Jeppe Aakjær, som med verslinien "Du pusling-land, som hygger dig i smug.." indfanger, hvad der for os er karakteristisk i såvel geografisk som menneskelig forstand.

Hvad har foranstående med skolesamarbejde at gøre?

Kun dette at vi i almindelighed opholder os meget ved, hvad vi mener at være fælles om i Norden. Med de billeder, der tegnes i de nævnte tekster, er forskelligheden markeret! Ingen nordmand eller svensker vil i ramme alvor tale om den selvfølgeligelige risiko ved at færdes i en natur, hvor sne- og stenskred og væltede træer er en stadig udfordring til agtpågivenhed.

Det er bl.a. dette, der hører med i de mange begrundelser for at interessere os for det NORDEN, som vi finder det ønskeligt og selvfølgeligeligt at være en del af. Vi imponeres, når vi oplever store vidder, fjelde, elve, fosser, skove og træhuse i farver afstemt efter natur og nationale skikke.

Imidlertid er det med de muligheder, og det omfang nutidens rejseliv har, ikke en selvfølge, at man vælger de nordiske lande som mål for sommerens ferietur eller vinterens sneoplevelser.

Der skal mere til! Og det er her NORDEN-foreningerne har deres berettigelse og store opgave. Som med så meget andet er det i skolerne grunden skal lægges til forståelse og interesse for det nordiske.

I skolerne skal eleverne beskæftige sig med nabosprogene. Der er ikke tale om et selvstændigt timetal til opgaven, men forpligtelsen til at beskæftige sig med de

nordiske sprog fremgår af læseplanerne for faget dansk. Desværre glemmes nabosprogene ofte i den almindelige fagtrængsel og i det voksende omfang af timeløse emner, der påberåber sig plads i undervisningstiden. Meget ville være nået, hvis TV undlod at tekste alle udsendelser, hvor der tales norsk eller svensk. Med tekstningen sidestilles nabosprogene med fremmedsprog, og det medfører en cementering af den opfattelse af, at også norsk og svensk er "udenlandsk".

Vi taler om et nordisk fællesskab, men vi gør for lidt for at fremme forståelsen af, hvad det fællesskab omfatter og indebærer.

Et godt skolesamarbejde i de nordiske venskabsbykredse er den bedste og mest effektive måde at skabe interesse for nordisk samarbejde.

Med de ca. 200 venskabsbykredse er der skabt den nødvendige ramme for skolesamarbejde. Indenfor rammen er der plads til:

- elev- og klasseudvekslinger
- lærerudvekslinger
- venskabsskoleforbindelser
- studieture for skoleledere og skoleadministratorer - evt. som udveksling
- lærerkurser på skift i venskabsbyerne i kredsen
- politiske udvalgs besøg hos hinanden
- lejrskolearrangementer med deltagelse af unge fra venskabsbykredsen
- fælles ungdomsarrangementer for unge for venskabsbykredsen
- o.s.v.

Der er i nogle venskabsbykredse udviklet specielle skolesamarbejdsformer. F.eks. er der i "Øresundsregionen" udført et omfattende arbejde med at anvise lejrskolemuligheder og -opgaver, der fremmer indsigten i og forståelsen af netop dette områdes muligheder.

Århus har i sin venskabsbykreds valgt at satse på årlige nordiske ungdomsstævner, som på skift afholdes i venskabsbyerne. Deltagerne udvælges fra byernes skoler.

I Skive-området har vi bestræbt os for at anvende flere muligheder. Vi har gennemført mange lærerudvekslinger, ligesom vi har benyttet os af at få besøg af nordiske gæstelærere, da denne mulighed endnu eksisterede. Nu tilrettelægges gæstelærerbesøg af amterne, men det er ikke mit indtryk, at der er tale om så mange tilbud som tidligere. Vore lærerudvekslinger finder sted i vores venskabsbykreds, hvilket har den fordel, at kontakterne og det øgede kendskab til hinandens byer og områder efterfølgende kan benyttes i udbygningen af det nordiske samarbejde.

Udvekslingerne finansieres dels af FORENINGEN NORDEN og dels af kommunen og den lokale NORDEN-forening. Bevillingerne er begrænsede, så udvekslingerne må nødvendigvis holdes på et beskedent niveau.

Ser vi på hvad EU (EF) afsætter af midler til internationalt samarbejde, er det bekymrende, at der ikke i Nordisk Råd er forståelse for og vilje til at investere meget mere i kontakten mellem de nordiske lande. Vel er EU så meget større, men selv om der korrigeres for det forhold, er det stadigvæk for lidt, der afsættes til gennemførelse af arrangementer, hvor nordboerne kan mødes og udvikle deres fælles identitet som skandinaver.

Jeg har stor respekt for de udstillinger, hvor de talmæssigt små befolkningsgrupper i Norden (samere, grønlandere, færinger, ålændinge m.fl.) viser deres kunstneriske formåen. Jeg har også forståelse for, at disse udstillinger kan være med til at bevare disse særlige nordiske kulturelle islæt, men jeg undrer mig over, at der ikke er en tilsvarende vilje til at stimulere initiativer, der har til formål at bringe nordiske børn, unge og voksne sammen.

Elev- og klasseudvekslinger bliver der gennemført mange af i Skive-området. De finansieres ved elevopsparinger og ved bevillinger fra skolernes lejrskole- og ekskursionskonti. Der kan være tale om enkeltudvekslinger, hvorved jeg forstår de arrangementer, der planlægges af lærere, der f.eks. har mødt hinanden ved en lærerudveksling eller på et lærerkursus. Så er der udvekslingerne, der finder sted mellem venskabsskoler. Her er der i almindelighed tale om årlige udvekslinger. Det har den fordel at der hurtigt skabes en tradition på skolen. Eleverne ser frem til, at de kommer på det klassetrin, hvor udvekslingen er placeret. Lærerpersonalet på ven-

skabsskolerne lærer hinanden godt at kende, så de færdes hjemmevant på hinandens skoler og lærerværelser.

Lærerkurser i sommerferien burde være et årligt tilbagevendende tilbud for lærere i venskabsbykredsen. Vi har gennemført et sommerugekursus i Arvika i 1989. Kulturfonden i Nordisk Råd bevilligede os kr. 100.000,- til det arrangement, som samlede deltagere fra Ylöjärvi, Kongsvinger, Arvika og Skive. Der var enighed om, at det var vellykket, og at det burde gentages - i hvert fald hvert 3. år. Vi aftalte, at det næste kursus skulle afholdes i Skive, men det har desværre ikke været muligt at opnå de nødvendige tilskud. Vi afventer, at de økonomiske muligheder bliver bedre, så vi kan videreføre ideen med at give interesserede lærere inspiration og lyst til også at "tænke nordisk".

En af vore skoleledere har i sommerferien gennemført en uges fjeldvandring med lærere fra skolen. Også denne form, der minder noget om de såkaldte overlevelsesarrangementer, tiltaler mange med dens oplagte udfordringer til udholdenhed og samarbejde.

Arrangementer i sommerferien (eller andre ferier) for unge 15-18 årige fra venskabsbyerne er også en god samarbejds mulighed. Vi har et sådant ugekursus i Skive, og det opfordrede, på trods af begyndervanskeligheder med at finde det rigtige niveau og indhold, til gentagelse.

Lejrskoler i de nordiske lande bør opprioriteres. Det er ikke så svært at gøre eleverne interesserede, når der er mulighed for skisport og lign., men et sommerarrangement med vandreture i Glaskogen, naturreservatet ved Arvika, er også en meget stor oplevelse, som eleverne ofte taler om, når strabadserne er overstået.

Vil vi have "det nordiske" til at være en selvfølgelig del af vores skolehverdag, skal vi bringe skolelederne i venskabsbyerne i forbindelse med hinanden. Det kan de komme, når skolelederne på skift besøger hinanden. Skolelederne i Arvika, Kongsvinger og Skive har gennemført studieture af en uges varighed hos hinanden. Der er megen inspiration at hente ved at se og høre om, hvordan man i broderlandene har organiseret skolevæsenet. Den pædagogiske forskning og debat har i de sidste 10-15

år været særdeles levende i de nordiske lande. Derfor er det i en tid med pædagogisk udviklingsarbejde meget udbyttegivende at skolelederne i de nordiske venskabsbyer mødes til gensidig inspiration. Skolelederne er ansvarlige for deres skolars pædagogiske udvikling. Har de opnået at komme i et kollegialt fællesskab med skolelederne i venskabsbyerne, er det lettere at få etableret kontakt mellem skolerne, og det praktiske arbejde med gennemførelse af udveksling af elever og lærere får en mere smidig gang i systemet!

Kan det lykkes at få de fagpolitiske udvalg i venskabskommunerne til at besøge hinanden, er man nået et stort stykke længere i arbejdet med at benytte venskabsbyforbindelserne i en udviklende og inspirerende sammenhæng. Dog forudsætter det, at man ikke lader sig nøje med den såkaldte "banketnordisme", som er karakteriseret ved besøg af meget officiel, men kun begrænset forpligtende karakter. Udveksling af skåltaler bringer os sjældent ret meget videre. Der skal handling til. Altså må de folkevalgtes besøg hos hinanden have et formål. Der skal udarbejdes et program, en dagsorden, og der skal drages nogle konklusioner, som NORDEN-foreningerne, skolerne, foreningerne m.v. kan bygge videre på.

Det nordiske samarbejde må ikke isolere sig i forhold til Europa og verden i øvrigt. At interessere sig for nordiske forhold er en måde at udvide den nære horisont, så den efterhånden kan strækkes til at være af global karakter. Man kan møde en "nordisk sekterisme", som har det med at være nok i sig selv og vende ryggen til den øvrige verden. Vi skal i skolerne forstå at lære eleverne, at den dannelsesopfattelse vi har i Norden er værd at rejse ud med. Ikke for at "missionere", men for at demonstrere at viljen til dialog, medansvar, medbestemmelse m.v. fremmer et fællesskab, hvori processen viser den medmenneskelige dimension.

Kan vi det, har vi bidraget væsentligt til en mellemfolkelig forståelse.

Skive, januar 1994.

Martin Bach-Vilhelmsen
Skoleinspektør

MIN NORDEN

Tack för äran att få vara med i denna festskrift - det nordiska samarbetet står verkligen mitt hjärta nära. Med min lilla insats vill jag också gratulera Lokalfdelingen för Skive og omegn på dess 50-årsdag!

Det är faktiskt inte många år jag varit med, inte heller så många träff, men däremot är det tusentals glada minnen om kontakter med mina vänner inom Norden. Kanske får jag dela några av dessa oförlömliga upplevelser med Er.

Det började en mörk höstdag i Uddevalla - jag minns ännu klart shocken och förtvivlan (!!!) när jag försenad anlände, trött men förväntansfull, och fick min första kontakt med representanterna från Skive, Kongsvinger och Arvika. Det gick ju någorlunda att förstå normännen, men danska - det var något annat det !! Och jag trodde att jag kunde åtminstone tilfredsställande svenska ! Första timmen var en evighet, men mot slutet av eftermiddagen började jag redan andas lite lättare eftersom det verkade vara möjligt att förstå åtminstone vart fjärde ord. Resten klarade man av med hjälp av inbillningsförmåga !!! Mot slutet av kursen hade man nästan inga svårigheter som helst, och dessutom hade man haft kul hela tiden.

Sen det första vänskapsbymötet har jag haft möjlighet att träffa samma förtjusande personer flera gånger, och tack vare deras engagemang och entusiasm har kontakterna faktiskt utvecklats till personlig vänskap i flera fall. Jag har fått motta otrolig gästvänlighet under mina besök i Skive - för min del, har Skive egentligen blivit den vänskapskommune som står mitt hjärta närmast. Många är de trevliga kvällar som jag fått tillbringa hemma hos vänliga skivebor. Ett danskt hem tycks alltid vara öppet för vänner, med god mat, dricka och roligt sällskap. Jag vill utnyttja tillfället och tacka alla som visat mig gästvänlighet, en gång till !

En viktig del av mina erfarenheter har sitt ursprung i elevutbyte, främst lägerskolor i Danmark, Norge och Finland. När jag första gången reste med finska elever - då till Kongsvinger - såg jag mycket tydligt behovet av nordiska och internationella kontakter just för ungdomar. Det är ju faktiskt de unga, som om några år tar hand

om våra samhällen. Vi finländare behöver kanske ännu akutare dessa kontakter, eftersom vi annars står så fjärran från den övriga Norden, både språkligt och lokalt. Och min erfarenhet är att även om kontakterna först utvecklas mycket långsamt, värmas vi upp med tid och tålamod. Till exempel i Kongsvinger var det alldeles tyst de första två dagarna, men när sista natten kom, svärmade det med norrmän och finländare i korridorerna på hotellet och alla tycktes ha så jätte roligt tillsammans. Det användes norska, svenska, engelska - kanske behövdes det också papper och penna samt händer. Man kan sammanfatta avskedsdagen med följande ord: "Vem kan skiljas från vännen sin utan att fälla tårar?"

I många avseenden tycker jag själv att vi finländare som drar mest nytta av dessa kontakter. Vi bjuds ju på en chans att så småningom överkomma vår blyghet, isolering och även ängsla i några fall. Vid dessa möten kan vi också berätta om vårt land, ge saklig information om vårt lilla Finland. Vi tycks ändå ligga så långt borta även från andra nordbor. Jag ska förklara: en gång i Danmark blev jag riktigt förvånad när någon frågade oss, hur det kändes att plötsligt se ett sånt urval varor i butiker, att faktiskt ha allt man kunde tänka sig behöva. Tydligt vet vi inte alltid så bra hurdana förhållandena är inom Norden. Inget under de inte har någon uppfattning alls om Finland på andra sidan jordklotet !!! I Amerika, till exempel, fick jag svara ännu konstigare frågor.

Ibland måste man fara långt för att göra något helt vanligt, som till exempel att rida en häst. Det fick jag nämligen uppleva en solig sensommardag i Skive. Jag, som bara ridit en gång i mitt liv förut !! På något sätt kom jag upp i sadeln utan kran, satt där stelt - så högt uppe - och undrade bara, hur snabbt jag skulle falla ner. Jag höll tömmarna i darrande händer, satt mycket rakt-och så red vi väg, jag själv kanske lite osäker på om jag nånsin skulle få hästen att stanna. Men steg för steg började jag glömma bort min oro och i stället uppmärka den vackra dagen och omgivningen. Vi skymtade ett rådjur i buskarna, red genom skördade åkrar, pratade ditt och datt - och njöt.

Kanske fick Pia Werborg och hennes klass en motsvarande upplevelse här i Ylöjärvi en tämligen solig aprildag. Då for vi ut till landet, som finländare så ofta brukar göra, för att bada bastu och simma. Det är ju inget konstigt i och för sig, men

tidspunkten var ganska ovanlig. Sjön var nämligen frusen, utom en bit närmast stranden. Jag själv skulle ha kunnat slå vad om att ingen skulle simma, men jag skulle ha förlorat. ALLA plumsade in i det iskalla vattnet och rusade sen tillbaka till den heta bastun !!!

3 glade nordiske gutter, sommeren 1983 i Ylöjärvi.

Vad modiga de var. Några år tidigare var Jørgen Jensen här med sin klass och den där gängen fick de uppleva skidåkning. Jag kan tänka mig att man inte precis kan göra det varje vinter i Skive !

Det är just dessa speciella upplevelser man först kommer ihåg när man börjar se bakåt i tiden. Men det samarbete som vi haft mellan Skive och Ylöjärvi har verkligen gått djupare än det. Det personliga är bara en aspekt, mycket viktig nog, av hela verksamheten. För mig har vårt samarbete också medfört en mera yrkesmässig aspekt eftersom jag blev bjuden till Skive som gästlärare för en vecka. Med bistånd från Ylöjärvi kommun, Foreningen Norden i Finland och i Skive og omegn, Skivehus skole samt personliga insatser av flera skivebor, främst av alla Jørgen Jensen, blev det möjligt för mig att besöka Skivehus skole, denna gång utan egna elever. Sådana kontakter är också mycket givande.

Men, kanske skriver jag mera när lokalavdelingen fyller 100 år, och slutar för tillfället med.

HJÄRTLIGA GRATULATIONER UNDER HELA JUBILEUMSÅRET !!

Jeg vill också önska Er krafter i framtiden i det viktiga arbetet som Ni gör. Hoppas vi alla får njuta av de upplevelser som samarbetet medför !

Ylöjärvi, januar 1994.

Marja Hiltunen
Lærer

Kära vänner i Skive

Från Arvikas lokalförening av Föreningen Norden sänder vi våra varmaste hälsningar till våra vänner i Skive med önskan om ett glädjefyllt 50-årsjubileum och en rik framtid inom ramen för det nordiska samarbetet. Vi förstår att det måste ha varit en längtan efter kontakt med nordiska grannar som låg bakom bildandet av er lokalförening mitt under en påfrestande ockupation med allt vad det betydde av isolering och inskränkt frihet.

Det var för vår förening en stor glädje att redan några år senare kunna sända "Värmlänningarna" till Skive som en hälsning från den värmländska miljön. Den gången var det Valdemar Dahlgren, Tycho Nygren och Karl-Erik "Buddha" Johansson, som var ledande i projektet. Resan mellan Arvika och Skive var på den tiden en betydligt mer komplicerad affär än vad det är med dagens snabba och enkla kommunikationer. Men med en stark vilja till kontakt kunde man bemästra också sådana svårigheter.

Sedan dess har samarbetet mellan våra föreningar tagit olika former. Vår Iris-kör har flera gånger gästade Skive liksom vi också haft glädje att vara värdar för danska körsångare.

Travsällskapen har haft positivt utbyte vid några tillfällen.

Inom den kommunala socialsektorn har man också haft samarbete på olika sätt.

Skolan har stått central i vårt samarbete med utväxling av både lärare och elever. Särskilt minns vi den lärarkurs som anordnades på Ingesundskolan för alla våra nordiska vänföreningar.

Och naturligtvis minns vi med stor glädje det succérika besöket av Skive Pigekorps här i Arvika förra året. De spelglada flickorna gjorde med sitt spel och sitt uppträdande en förnämlig propaganda för sin hemort.

När ni bildade er lokalförening 1944 framstod det nordiska perspektivet som mycket viktigt för att skapa kontakt mellan nordiska länder, som då hindrades av stängda

gränser. I dag - 50 år senare - är det nordiska perspektivet lika viktigt, inte minst ur en annan synpunkt. Inför en närmare kontakt med det övriga Europa är det angeläget att de nordiska länderna bildar en gemensam kulturell enhet för att bättre kunna markera sin särart mot omvärlden. Denna situation ger en aktuell tyngd åt de strävanden som är drivkraften i vårt nordiska samarbete.

I vår lyckönskan till er ligger också en önskan om att vi gemensamt skall kunna bidra till att förstärka detta nordiska perspektiv.

Arvika, februari 1994

För Föreningen Nordens lokalförening i Arvika

Bo Ljungqvist
ordförande

NORDISK VENNSKAPSKOMMUNESAMARBEIDE SETT MED NORSKE ØYNE.

Å stifte en Foreningen Norden våren 1944 måtte vel nesten være "Landsforræderi" - i alle fall mot de tyske okkupanter. Over Europa og Norden lå krigens skygger. Riktig nok snudde tysk framgang allerede vinteren 1943 - ved Stalingrad og El Alamein, men Hitlers makt var fortsatt stor.

Først 6. juni 1944 skjedde gjennombruddet for at en fred skulle komme. Derfor var det både fremsynt og modig å ta de skritt stifterne av lokalforeningen i Skive gjorde.

Det er likevel minner fra denne tiden, både fra svensk og dansk side, som har gitt varig tilknytning til det nordisk samarbeidet, for meg personlig.

I sommeren 1945 hentede "Vesta" Norgespakker med fødevarer fra det bugnende Danmark til det nære nødlidende Norge. Her ses skibet i sydhavnen i Skive.

Sensommeren 1944 strømmet pakker, tildels "store lass" med matvarer til Norge og Sverige. Jeg kommer aldri til å glemme havrevelling mandag-onsdag-fredag, ertesuppe med litt "knust" kjøtt i tirsdag og torsdag (den "sloss" vi nesten om), og betasuppe lørdag, en skikkelig kraftig porsjon mat.

I en dansk pakke jeg fikk, lå et brev fra en pike fra Horsens. Vi har 50-års jubileum som både pennevenner og venner til høsten. Best av alt er at våre familier, både på foreldre - og svigerforeldresiden, og våre barn har truffet hverandre, og vennskapet er **STORT!**

Mangfoldet i det nordiske samarbeidet har jeg opplevd som mest berikende. Det tror jeg også vil gjelde andre som har tatt del i dette opp gjennom årene. Straks etter krigen kom det nordiske samarbeidet for alvor i gang. I min barndoms-kommune Vardal (i dag Gjøvig) hadde vi imidlertid også en finsk vennskapskommu-ne straks etter krigen, og kontakten er fra 1964 brakt inn i den nye storkommunen. Siden min far var direkte involvert i dette arbeidet, har jeg en fornemmelse av at "nordisk samarbeid" har vært den del av min families både hverdag og festdag.

De direkte og forpliktende som ble opprettet var nok dessverre ofte personavhengige når det gjaldt den almenne utvikling. Likevel ser jeg tilbake på utrolig rike år i vennskapskommunesamarbeidet.

Det kan pekes på samarbeid på idrettsfronten, mellom frivillige organisasjoner, yrkesorganisasjoner, og sist, men ikke minst: Mellom skoler og skolefolk.

I 1946 opplevde jeg Verdens-Jamboreen på Ermelunden utenfor København.

I 1947 2-3 ukers drømmetur gjennom Danmark, ved hjelp av tommeltotten.

I 1949 en minnerik tur til København og Næstved (Gjøvik og Vardals vennskaps-kommune), og Sjælland rundt, som studenter (rødruss!).

Alle gangene mottatt med en åpenhet og varme som fortsatt kan fornemmes. Dette har sikkert satt sitt personlige preg på oss som opplevde denne tiden. Derfor er det så fantastisk at vi stadig vekk kan ha en slik mulighet.

Vi har en felles kulturarv - og en særegne kulturarv som de øvrige nordiske land lett kan ta del i - og forstå.

De mange gangene jeg har møtte elever - og lærere - fra Skivehus skole, gjør meg sikker i troen på at vi kan føre denne kontakten og dette fellesskapet videre. Likevel tror jeg at vi skal være på vakt overfor selvfølgeligheter i dette samarbeidet.

De unge i dag forstår hverandres språk, men jeg har opplevd at selv mellom danske og norske skoleelever har de tydd til engelsk når de skulle snakke sammen! De har ikke alltid forstått vitsen med/verdien av - "å møtes slik de gjør" - selv om de opplever at dette er både interessant og gøy.

I egen kommune har vi hatt flere treff mellom elever fra våre barneskoler (6. klasse), fra ungdomsskolen, på gymnasienivå, og elever fra Ylöjärvi. På alle trinn har de maktet, via fingerspråk, via svensk, engelsk, tysk (ja, kanskje litt finsk også), og ikke minst ungers intuisjon, å kommunisere. Verdien av denne kontakten har da syntes, om mulig, enda større, fordi den ikke har vært så selvfølgelig.

I offentlig forvaltning har en tatt samarbeidet som en "treff" hvert 4. år, og ofte ikke mer. Erfaringene vi har fått i aksen mellom Kongesvinger - Arvika, det såkalte "ARKO-samarbeidet", viser at aktiv politisk innsats har meget stor betydning. Her har både politikere - næringsliv og kulturliv gått inn i formalisert samarbeid, der en også tildels har fått til spesielle avtaler vedrørende avgifter, tollsatser, skatter, syketrygd etc. I en periode kunne også ungdom bytte skole på gymnasnivå, med godkjenning av studiet hos hverandre, en ordning som nå er alment godkjent i Norden.

Mange av de avtaler en fant behov for å gjennomføre, med sentrale myndigheters godkjenning, er i dag ordninger som praktiseres generelt eks.vis mellom Sverige og Norge.

Vi står overfor en europeisk utfordring. Våre danske venner har en - kanskje halvannen fot rettet sørover. Finland, Sverige og Norge er trolig på god vei.

I alle fall har vi EØS-avtalen. Dagens konflikter med franske fiskere viser at vi uansett har en lang vei å gå før vi får et reelt samarbeid. Vi har jo fortsatt barrierer innen Norden også! Men - innen Norden har vi etablert et samkvem, en forståelse av hverandres hverdagsliv og hverandres fortid, som gjør at båndene er naturlige og sterke. Dette på tross av at historien kan ha visse mørke pletter.

Våre ungdommer, og unge voksne, har kanskje ikke samme grunnvill som vi i årgang 1920 - 1950-erne har. DER ligger vår store utfordring i morgendagens nordensamarbeid.

For omlag 10 år tilbake tok vi kontakt med Arvika Ungdomskör for at de skulle besøke Kongsvinger - og spille sammen med Bymusikk og skolemusikk i 17.-maitoget. Likeledes inviterte vi klasser fra våre vennskapsskoler der. Stor oppslutning fra Arvika, elevene fikk fri for deltakelse, korpslederne permisjon med lønn fra sine jobber. Men et problem oppsto - for noen. Kunne elevene/korpset ha svenske flagg, i et 17. mai-tog?! I året endte det med at en skole skaffet seg 2 FN-flagg, siden det var så mange innvandrelever. I dag har de svenske elevene svenske flagg (i den grad de har småflagg i Sverige), og vi møter i Arvika på Svenske Flaggans Dag - med norske flagg!

Skive-boerne var pionerene i vår vennskapskrets.

Fra Nordenforeningen i Kongsvinger hilser jeg og ønsker det hjerteligste til lykke med jubileum, med håp og forventning om et friskt mot i årene som kommer!

Vi har alltid følt stor nærhet til Skive. Det finnes mange personlige, gode, direkte forbindelser. Disse bør få en utfordring til å bidra til en utvidet, og enda bedre kontakt i årene som ligger foran oss.

Norden vil trenge denne forsikringen, og fortjener den forsikringen i det nye Europa, som vi også bør være en klar og verdifull partner i.

La meg avslutte med noen klipp fra diktsamlingen

"NORDENS STÄMMA":

"Svanerne fra Norden" av Hans Hartvig Seedorf Pedersen:

*"De slo seg ned engang ved Nordens kyst, fem vilde svaner,
klædt i sølverhamme..."*

*"Den første rede plass blev aldrig glemt.
... da mødes de igen, de lyse svaner. ...
... da sejler som et lystegn over jorden
fem frie fugle - svanerne fra Norden."*

Kongsvinger, februar 1994.

Erik Evang

Rektor

BLICHER OG DET NORDISKE

I 1836 foretog Steen Steensen Blicher sit livs eneste egentlige udlandsrejse. Den gik til Sverige, og det var en rejse, hvorfra Blicher vendte tilbage som en helt anden, end han var, da han drog ud.

Rejsen blev på to måder en åbenbaring for ham. Han oplevede hos svensk forfattere og intellektuelle en for ham ny liberalisme, som bl.a. vandt ham for tanken om politisk frihed, og så opdagede han, at svenskerne jo ikke var de slyngler og forbrydere (vores arvefjender), som generationer af danskere var opdraget til at tro. Svenskekrigene var stadig levende erindring, så sent som under Napoleons-krigen havde Danmark og Sverige været på hver sin side i det store europæiske opgør til stor ulykke for Danmark. Det var svært at glemme, at efter fredsslutningen i 1814 var det den svenske og ikke den danske konge, der også var konge i Norge. Gammelt nag var der nok af.

Men Blicher opdagede på sin rejse, at svenskerne jo var mennesker, der ikke i deres kvalitet som mennesker adskilte sig fra danskerne. De var jo vores brødre, erkendte han, og det er påfaldende, at i de to bøger, han skrev med rejsen som baggrund, nemlig en samling digte og en prosaberetning, er han meget ivrig efter at fortælle om alt det, der ligner noget derhjemme. Han besøger f.eks. lokaliteten Rommeliklint og fortæller, at en lignende udsigt har han ellers kun oplevet fra Vejerslev bakke på Mors, og han skriver i et digt bl.a.:

*"...Rommeliklint. Det ligner Himmelbjerget
I Frastand set; og det er også lyngklædt;
og der er Skov omkring og blanke Søer.."*

og senere i digtet:

*"Jeg øjner Lundekirkens Tvillingtaarne,
og tykkes det er Viborg.."*

og som et sidste eksempel fra det digt:

*".....Ak! denne Hede
som dækker Bakkerne trindt neden om mig,
Den er jo jysk.....".*

Ét er dog landskabet, noget andet mennesker, og naturligvis er det først og fremmest mødet med mennesker, der får ham til at indse: Vi er jo i virkeligheden det samme folk.

Det er drømmen om forsoning og forening, der begynder at tage form. Et digt, som skildrer hans besøg på en historisk slagmark, slutter sådan:

*Her, hvor før paa Stridens Vang
Staalet klang, og Blodet sprang,
Hæver bedre Sejerssang!*

*Sjunger: Nu har Lyset sejret;
Fordums Taage er henvejret;
Fred og Venskab har sig lejret
Over Daun og Klippegrund
Granneskov og Bøgelund
Indtil Nordens sidste Stund.*

Han skrev også, og det var i efterskriften til prosaberetningen: "Jeg har drømt: (...) at Nordmænd, Svenske og Danske havde Hjem overalt i Norden, at de alle tre vare hjemme naar der kom fremmede Gjæster: at de tre Løver paa Vaabenskjoldet vare levende, og værgede baade om Vand og Land mod Ørne, Leoparder og Haier...". Det citat antyder, at når han vendte hjem fra sin rejse som overbevist skandinavist, så var grunden til det ikke bare hans oplevelse af svenskerne som "brødre", men også hans begyndende frygt for den trussel mod Danmark, som den gryende nationalisme i Tyskland udgjorde. Man kan på en måde sige, at han forudså treårskrigen 11-12 år før den blev en realitet.

Sammen med en svensker, Ekbohrn, planlægger han udsendelse af et årsskrift, der skal hedde "Unions Kalender" (en plan, det dog ikke lykkes at realisere), og da han i 1839 afholder det første af de berømte himmelbjergmøder, er hans ønske om at arbejde for et forenet Norden en væsentlig drivkraft. Han gør et stort arbejde for at få svenskere og nordmænd til at komme og deltage i møderne. I hvor høj grad det lykkedes, er det dog ikke muligt i dag at konstatere, men i den tale Blicher holdt ved det første himmelbjergmøde, står han og foregiver at lytte til, hvad der tales om i den forsamlede mængde. Et sted hedder det: "Hør! Det er ingen Dansk, som nu taler - dette Tonefald er norsk - eller Svensk Ah! Saa ere de indbudt deroppefra og derovrefra - Ret saa! Det er Naboer og Søsken - Vi ere alle Nordmænd."

Blicher ser Danmarks redning i, at Norden forenes. I et brev til den før omtalte svensker, Ekbohrn, skriver han i 1840, i forbindelse med at han omtaler himmelbjergmøderne og sender materiale om dem, bl.a.: "At jeg med denne Institution har en folkelig, d.v.s. politisk Hensigt vil du let fatte: De tre nordiske Riger maae udgjøre en Foederativstat, ellers opsluges, splittes det ene med det andet, Sverige vorder slavisk, Norge engelsk og Danmark tydsck. Du, som ægte Nordbo, vil vist stræbe at udbrede ilagte Himmelbjergvæsen, og ved Pressen at opflamme til en inderlig og fast Forening."

Til det himmelbjergmøde, som brevet til Ekbohrn varslede og indbød til, havde Blicher da også skrevet sange til Norge, Sverige og Danmark, og disse tre sange afsluttedes med en sang, der hed "For Nordens Enighed". Den slutter:

*Vor Venskabspagt fra Slægt til Slægt
I Kongers Konges Varetægt
skal staae.*

Drømmen om det forenede Norden bevarede Blicher helt til sin død i 1848.

I 1842 skriver han i et digt "Soven og Drømmen":

*Jeg drømte: at udi vort stærke Nord
Var Styrken samlet: Øresund
Var som et Færgested imellem Fjeld og Lund.
Jeg drømte: Frejr, Odin, Thor -
Kraft, Velstand, Viisdom herskede i Nord.*

I 1845 skrev Blicher "Vers, bestemte til at fremsige i Norge", men hans planlagte rejse blev aldrig til noget. Samme år forberedte han en tale til et stort nordisk studentermøde i København 23.-28. juni, men han kom ikke til at holde den. Den blev senere trykt.

Hovedbudskabet var, at ganske vist stredes forfædrene, men nu var situationen en anden. Nationalfordommene var nu forkastet. "Norske! Svenske! Danske Brødre! nu allesammen Heelbrødre" hedder det, og hans afslutning lyder: "For den nordiske Trefoldighed et sexmillionfoldigt - FOREVIG!!!"

På nogenlunde samme tid skrev Blicher en serie digte om træer, en slags modstykke til "Trækfuglene". Da han kommer til beskrivelsen af grantræet, som nu vokser på heden, må det nordiske perspektiv og længslen efter, at ideen realiseres, naturligvis ind i digtet:

*Paany vor klippe Ahlen
sig bryster med oldnordisk Lund -
Eet Rige blier Fjeldet og Dalen -
Ak! Hvem der kan leve den Stund!*

Steen Steensen Blicher var altså ikke en digter, der kun beskæftigede sig med det jyske, han havde også blik for det nordiske. Ganske vist må man erkende, at det var hans skildringer af jysk sind og jysk natur, der i hans digtning fremtræder med størst

litterære kvalitet, men ser man på hans "politiske" indsats, ser man også, at han har været medvirkende til at udbrede forståelsen for det nordiske i datidens folkelige kredse, parallelt med og endda lidt før at den såkaldte studenterskandinavisme med ledere som Carl Ploug og Orla Lehmann fik så stor tilslutning i de kredse, der udgjorde det akademiske Danmark.

Nykøbing Mors, januar 1994.

Knud Sørensen
Forfatter

BESTYRELSEN I JUBILÆUMSÅRET

Jørgen Jensen, formand
Astrid Svenningsen, næstformand
Anders Kaastrup Olesen, sekretær
Helga Theilgaard, kasserer
Elin Jensen
Inger Marie Melgaard
Knud Olsen

